

УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ВИРОКІВ ТА ІНШИХ РІШЕНЬ

Коваленко В. В.

*доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент
Національної академії правових наук України
м. Київ, Україна*

У зв'язку із оголошеним воєнним станом у державі, особливої актуальності набуває подальша співпраця з Міжнародним кримінальним судом (МКС), виконання на території України вироків та інших рішень, у цьому контексті також – ратифікації Україною Римського статуту.

Парламентська асамблея Ради Європи, ПАРС (Parliamentary Assembly of the Council of Europe, PACE) – один із двох основних статутних органів Ради Європи, ще більше десяти років тому, прийняла Резолюцію 1644 (2009). У ній, зокрема, зазначається: «Парламентська асамблея знову підтверджує свої тверді зобов'язання перед Міжнародним кримінальним судом (МКС).

МКС – це перша постійно діюча незалежна судова установа з юрисдикцією щодо осіб, які обвинувачуються у геноциді, злочинах проти людяності та воєнних злочинах. МКС ґрунтується на взаємодоповнюваності, намагаючись надавати національним державам право на розслідування та переслідування за здійснення таких злочинів, виходячи з своєї юрисдикції тільки як останньої інстанції. Асамблея знову висловлює свої переконання у тому, що універсальна ратифікація Римського статуту і його ефективне впровадження у національні системи, а також тісна співпраця державних та недержавних сторін у запровадженні практичної та юридичної допомоги МКС мають ключове значення у боротьбі проти безкарності. Асамблея вітає той факт, що з часу його прийняття у 1998 році, Римський статут МКС був ратифікований 108 державами з усього світу. На жаль, окремі держави ще не ратифікували Римський статут, серед яких – Україна [1].

Показово, що Кримінальний процесуальний кодекс України, вже доповнено окремим Розділ IX² «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом». Дія розділу поширюється винятково на співробітництво з Міжнародним кримінальним судом, з метою поширення його юрисдикції на осіб (громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства), які на момент вчинення

злочину, що підпадає під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, були підпорядковані та/або діяли, з метою здійснення збройної агресії проти України, та/або на підставі рішень (наказів, розпоряджень тощо) посадових осіб, військового командування, або органів державної влади Російської Федерації або іншої країни, що здійснювала агресію, або сприяла її здійсненню проти України [2].

У статтях 617–618, 632, 636 КПК України «Обсяг і порядок співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» є пряме посилання на Римський статут Міжнародного кримінального суду [2; 3].

Разом з тим, існує Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України, щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут), від 11 липня 2001 року: «Визнати Римський Статут Міжнародного кримінального суду, підписаний від імені України 20 січня 2000 року, який вноситься до Верховної Ради України для надання згоди на його обов'язковість, таким, що не відповідає Конституції України ...» [4].

Україна, як зазначав глава МЗС Дмитро Кулеба, зараз повністю взаємодіє з МКС і без ратифікації Римського статуту. У пункті 3 статті 12 Римського статуту, йдеться про визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду державою, яка не ратифікувала Римський статут. Україна скористалася цим механізмом двічі і подала дві заяви від імені ВРУ про визнання юрисдикції МКС.

Перша заява від 17 квітня 2014 року – про визнання юрисдикції МКС щодо можливого вчинення злочинів проти людяності під час Майдану з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року.

Друга – від 8 вересня 2015 року – про визнання юрисдикції МКС щодо можливого вчинення злочинів проти людяності та воєнних злочинів на всій території України (включно з Кримом і Донбасом) з 20 лютого 2014 року по теперішній час (без фінальної дати).

Отже, Україна вже взяла на себе всі зобов'язання співпрацювати з Міжнародним кримінальним судом та виконувати всі його рішення [5].

Особливого значення такі відносини набувають у контексті передавання кримінального провадження в рамках співробітництва з МКС, виконання прохання МКС про надання допомоги, забезпечення збереження доказів, тимчасової передачі особи до МКС для проведення процесуальних дій, про тимчасовий арешт або про арешт і передачу.

Виконання на території України вироків та інших рішень МКС. Відповідно до ч. 3 статті статті 618 КПК України «Центральні органи України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», Міністерство юстиції України: 1) організовує виконання на території України вироків та інших рішень Міжнародного кримінального суду;

2) повідомляє Міжнародному кримінальному суду про готовність прийняття засуджених осіб для відбування покарання у виді позбавлення волі та узгоджує з Міжнародним кримінальним судом умови такого прийняття; 3) організовує прийом-передачу осіб, стосовно яких винесено вирок Міжнародного кримінального суду, для відбування покарання [2].

Виконання в Україні рішень МКС, здійснюється згідно з КПК України, іншими законами України та на підставі Римського статуту Міжнародного кримінального суду [2].

Виконання в Україні покарання у виді позбавлення волі або довічного позбавлення волі, призначеного особі Міжнародним кримінальним судом, здійснюється згідно з правилами Кодексу на підставі Римського статуту Міжнародного кримінального суду та на умовах, визначених відповідним міжнародним договором, укладеним між Україною та Міжнародним кримінальним судом, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України [2].

Рішення Міжнародного кримінального суду про штраф та/або конфіскацію, центральний орган України надсилає до суду за місцем проживання особи, місцем відбування покарання особою або місцезнаходженням майна для звернення до виконання у тридцятиденний строк у порядку, визначеному статтею 535 КПК України.

Виконання рішення Міжнародного кримінального суду про штраф та/або конфіскацію здійснюється без шкоди для прав добросовісних (*bona fide*) третіх сторін [2].

Стверджуємо, що ефективність, дієвість та результативність виконання на території України вироків та інших рішень МКС, безпосередньо залежить від як найшвидшої ратифікації Верховною Радою України Римського статуту.

Література:

1. Співпраця з Міжнародним кримінальним судом (МКС) та його універсальність. Резолюція 1644 (2009). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz/docs/892_rez_1644.htm.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651>.
3. Римський статут Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.
4. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11 липня

2001 року. Справа № 1-35/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text>.

5. Україна та Римський статут: чому треба ратифікувати цей договір? URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3691045-ukraina-ta-rimskij-statut-comu-treba-ratifikovati-cej-dogovir.html>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-21>

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ ЗЛІСНОЇ НЕПОКОРИ ВИМОГАМ АДМІНІСТРАЦІЇ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Ковальчук А. Д.

*керівник Закарпатської обласної прокуратури
м. Ужгород, Україна*

Бєлкіна Д. С.

*кандидат юридичних наук,
голова Баранівського районного суду Житомирської області
м. Житомир, Україна*

На думку вітчизняних вчених вивчення правових засад злісної непокори вимогам адміністрації установи виконання покарань та її соціальна обумовленість ґрунтується на трьох стадіях: історико-правовий, методологічний і на працях вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології [1, с. 6].

Розвиток будь-якого суспільства зумовлює гостру необхідність формування відповідного типу суспільних відносин, а також їхнього регулювання й впорядкування. Це можливо здійснити за допомогою правової форми його організації, основним змістом якої буде комплексне поєднання правових важелів, а також внутрішніх й зовнішніх факторів.

Завдяки цьому поєднанню суспільство функціонує як організована система, має свою динаміку та перспективи подальшого розвитку, характеризується внутрішньою стабільністю. Дане положення стосується й сфери кримінальної відповідальності за злісну непокору вимогам адміністрації установи виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України (далі ДКВС України), яка є складовою частиною кримінальної політики держави.